

generatim de actione quæ proximo nocere potest, quia proximus habet jus strictum ut iudex, medicus, notarius, advocatus, etc., partem sibi tutiorem amplectatur.

Hinc Innocentius XI sequentem damnavit propositionem, decreto diei 2 martii 1679: « Probabiliter existimo » iudicem posse judicare juxta opinionem etiam minus » probabilem. »

3^o Omnes similiter fatentur in dubio pratico de bonitate vel malitia alicujus actus, aut non agendum, aut partem tutiorem eligendam esse, propter rationes a nobis expositas ubi de conscientia dubia; omnes enim concedunt hanc regulam, *In dubio pars tutior est eligenda*, in dubiis practicis admittendam esse.

4^o Moderati Probabilistæ contendunt hominem, inter duas opiniones æque probabiles versantem, dubium speculative deponere et conscientiam practice certam sibi efformare posse, quod licitum sit sequi opinionem minus tutam, relicta tutiori, sicque ratiocinantur: Qui inter duas opiniones æque probabiles versatur, dubitat an existat lex suam libertatem cohibens: porro lex dubia non obligat, quia non censetur sufficienter promulgata, et aliunde *in dubio melior est conditio possidentis*: ergo practice merito judicat se illa lege non teneri. Ex hypothese quod lex de facto existat, transgressio ejus erit tantum materialis et sic agenti non imputabitur.

5^o Rationes adversariorum elidere tentant, dicentes 1^o *S. Augustini* testimonium intelligendum esse de validitate Baptismi, pro quo major probabilitas non sufficit; 2^o *S. Th.* textum applicandum esse dubio pratico, in quo pars tutior certo est eligenda, et multos esse alios ejusdem *S. Doctoris* textus qui probabilisimo recte intellecto evidenter favent, ut videre est apud *S. Ligorium*; 3^o regulam a clero Gallicano traditam, optimam esse in dubio pratico, non vero in dubio tantum speculative, de quo nulla sit mentio; 4^o argumentum rationis petitionem principii involvere, id est, supponere quod præcise est probandum, videlicet hominem inter opiniones contradictorias et æque probabiles constitutum, practice ne-

cessario dubitare, seu dubium speculative deponere non posse.

Palmare principium quo Probabilistæ innituntur ad deponendum dubium speculative et efformandam conscientiam practice certam, est quod *lex dubia non obliget*; ideo veritatem illius demonstrare conantur sequentibus præsertim rationibus. 1^o Omnes fatentur legem non obligare nisi fuerit sufficienter promulgata; quia cum sit regula et mensura actuum, debet innotescere, alioquin actus regulare non posset: atqui lex quæ, post maturum examen, remanet dubia, non est sufficienter promulgata; dici enim non potest legem existere, sed tantum quæstionem de illius existentia moveri: ergo tuto pronuntiatur eam non obligare in praxi. Id verum esse de lege divina, sive positiva, sive naturali, sicut de lege humana, contendit *S. Ligorius*, quia lex divina, etiam naturalis, non magis obligat in actu secundo, seu quoad praxim, quam lex humana, nisi cognoscatur, aut saltem moraliter cognosci possit: at ubi, maturo adhibito examine, dubium perseverat, lex non cognoscitur ut lex, sed duntaxat habetur dubium vel quæstio de lege. 2^o Repugnat legem dubiam parere obligationem certam: at si, in dubio perseverante, partem tutiorem eligere teneremur, dicendum foret legem dubiam parere obligationem certam, *ut patet*: ergo. 3^o Axioma, *In dubio melior est conditio possidentis*, ab omnibus admittitur, in utroque jure, pro foro externo. Admittendum est pariter pro foro interno; nulla quippe est ratio cur regula morum in foro externo vera, in foro interno esset falsa. Porro, quando serio dubitamus an existat lex quæ hunc aut illum comprehendat casum, libertatem nostram possidemus; nam libertas restringi non potest nisi per legem: verum existentia legis non astruitur. *Illud autem dicitur licitum quod nulla lege prohibetur*, inquit *S. Th.*, in 4 Sent. dist. 12, q. 2, art. 4, et ita expresse *Ferraris*, v^o *Conscientia*, n. 52, dicens hanc sententiam jam esse communiorem et receptam. Si, e contra, lex certo existeret et dubitaretur tantum de illius impletione, facienda aut præstanda esset res præ-

scripta, vel dividenda pro ratione dubii, si divisibilis esset, quia lex possidet. 4^o Non sufficit factum allegare, sed onus illud probandi incumbit alleganti: porro existentia legis est factum; ergo non sufficit allegare, sed necesse est probare illud existere. Ergo.

Ex his momentis concludunt Probabilistæ clarum esse legem dubiam conscientiam non ligare in actu secundo, id est quoad praxim. Unde in concursu duarum opinionum æque probabilium, suam conscientiam sic efformant practice tutam: Vere dubito et dubium excutere non valeo: at prudenter judicare possum legem dubiam obligationem non parere: ergo partem tutiorem eligere non teneor. Ita *Sylvius* et multi alii extranei, ac recentius *S. Ligorius*, qui, in Tractatu de Conscientia, cap. 2, n. 25 et seq., doctrinam probabilismi moderati fortiter ac longissime defendit, argumenta congerit, et conatur solvere objecta adversariorum qui acriter contra ejus doctrinam scripserunt etiam in Italia; additque, versus finem sui moralis Systematis, ad calcem Tractatus de Conscientia exstantis:

« Cum nostra hac tempestate viderim ita acriter adversus mitiorem sententiam reclamari, multoties hoc punctum ad trutinam diligenter revocavi, legens ac relegens auctores omnes quotquot ad manus potui habere modernos, qui pro rigida sententia certabant, promptus a mea sententia desciscere statim ac non amplius certa mihi appareret; prout enim plures opiniones quas aliquando tanquam probabiles habui, postea non erubui eas reprobare, ita, imo tanto magis non erubuissem hanc sententiam, quæ majoris est momenti, retractare. Sed quo diligentius rationes nostræ sententiæ perpendere satégi, eo magis certæ mihi visæ sunt. »

Post mortem *S. Ligorii*, anno 1787, conflictus inter Tutioristas et Probabilistas utrinque moderatos non cessavit in Italia. Apud nos erat inauditus. Non nisi post finem imperii Napoleonis cœpit innotescere. Prima fronte læsit animos. Præsules, sacerdotes muneribus sacri mi-

nisterii incumbentes et seminarioium directores, ad illum suscipiendum imparati. communiter judicant duas opiniones contradictorias æqualiter probabiles, animam constituere in vero dubio, et pronuntiarunt, juxta antiquam regulam ubique receptam, partem tutiorem eligendam esse. Ut probata non habebant argumenta in venerabili antiquitate inaudita, versus finem decimi sexti sæculi tantum excogitata, deinde toties repetita, quibus Probabilistæ conantur demonstrare dubium speculativum deponi et conscientiam practice certam efformari posse.

Ab eo tempore plures visi sunt parati ad defendendum systema probabilismi moderati quale *S. Ligorius* defendebat, et multi illud de facto adoptarunt in praxi, tanquam moribus præsentis sæculi magis accommodatum et saluti animarum favorabilius.

Vetus regula, *In dubio pars tutior est eligenda*, simpliciter accepta, ut per tot sæcula ab omnibus accepta est, multo verior et dignior nobis videtur, saltem quoad doctrinam Evangelii puram et sanctam speculative sumptam. Quid autem in praxi faciendum suadeat prudentia, dicemus infra.

ARTICULUS QUARTUS.

QUID AGENDUM EST IN CONCORSU DUARUM OPINIONUM, QUARUM UNA EST MINUS TUTA ET MINUS PROBABILIS, ALTERA VERO SIMUL TUTIOR ET PROBABILIOR.

Multi contendunt, systemate probabilismi moderati semel admissio, necessario ulterius progrediendum esse et admittendum probabilissimum in cunctis gradibus suis: nam, inquirunt, eadem rationes, sive extrinsecæ, ex numero et auctoritate doctorum petitæ, sive intrinsecæ, ex principiis reflexis supra expositis deductæ, valebunt pro benigniori probabilismo sicut pro rigidiori, quandiu opinio minus tuta remanebit vere et solide probabilis. Si attendantur doctores probabilistæ, fere omnes dicunt cum *Sylvio*, t. 2, p. 168: « Quando sunt duæ opiniones vere » probabiles, licitum est, relicta tutiori, sequi minus

» probabilem sive hæc, quæ minus probabilis est, sit
» tutior, sive non.»

Si, in concursu duarum opinionum æque probabili-
dubium speculativum deponi possit ope principiorum
reflexorum, quare dubium, ope eorundem principiorum,
deponi non posset cum una opinio est minus probabilis,
modo vere et solide probabilis remaneat? Etenim prin-
cipia invocata, sunt: 1° Qui agit probabiliter, agit pru-
denter, et qui agit prudenter non peccat. 2° Lex dubia
non parit obligationem certam, seu non obligat. 3° In
dubio melior est conditio possidentis. Porro, qui sequitur
opinionem minus probabilem, sed vere probabilem, agit
probabiliter; ergo et prudenter, ac proinde non peccat.
Cum videt opinionem sibi oppositam tantum probabi-
liorem, de existentia legis libertatem suam coercentis
dubitatur; suam libertatem possidet; ergo melior est ipsius
conditio, ac consequenter licite sequi potest opinionem
minus tutam et simul minus probabilem.

PROPOSITIO.

*In concursu duarum opinionum non licet sequi minus tutam
et minus probabilem, relicta tutiori et probabiliori.*

Prob. Scriptura sacra, auctoritate cleri Gallicani et ra-
tionibus theologiceis.

1° *Scriptura sacra.* Eccli. III, 27: *Qui amat periculum,
in illo peribit.* Nonne qui sequitur opinionem minus tutam
et minus probabilem, in concursu tutioris et probabi-
lioris, periculo rem prohibitam faciendi se exponit?

Matth. VII, 14: *Quam angusta porta et arcta via est
quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam.*
Ibid. XI, 12: *Regnum cælorum vim patitur, et violenti
rapiunt illud.* Si autem liceret sequi opinionem minus tu-
tam et simul minus probabilem, lata esset porta et via
quæ ducit ad vitam, et sine magna violentia regnum cæ-
lorum obtineri posset: fere enim nullum est vitium quod
a Probabilistis non fuerit excusatum; ergo: etc.

Rom. XIV, 23: *Omne quod non est ex fide peccatum*

est. Idem Apostolus, I Thess. v, 21 et 22: *Omnia pro-
bate: quod bonum est tenete. Ab omni specie mala absti-
nete vos.* Qui autem sequitur opinionem minus tutam et
minus probabilem, non potest agere ex intima persuasione
suam actionem esse bonam; dici non potest eum ab omni
specie mala abstinere. Ergo 1°, etc.

2° *Auctoritate cleri Gallicani* qui, in comitiis generali-
bus anni 1700, multas damnavit propositiones habitas ut
probabiles, inter quas præcedens invenitur, sub numero
122, notata ut falsa, temeraria, scandalosa, perniciosa,
novam morum regulam novumque prudentiæ genus sta-
tuens, etc. In declaratione sic habetur apud *Bossuet*, t. 7,
p. 401 et in opere *les Mémoires du Clergé*, t. 1, p. 742:
« Quod ergo in praxi eam nobis liceat sequi sententiam,
» quam nec ipsi ut probabiliorem eligendam judicemus,
» hoc novum, hoc inauditum, hoc certis ac notis aucto-
» ribus postremo demum sæculo proditum, et ab iisdem
» pro regula morum positum, repugnat huic effato a Pa-
» tribus celebrato, *Quod ubique, quod semper, quod ab*
» *omnibus*; nec habere potest regulæ christianæ securita-
» tem. » Ergo multo magis reprobatur ut novam et inau-
ditam regulam juxta quam liceret sequi opinionem minus
tutam et minus probabilem. Ergo 2°.

3° *Rationibus theologiceis.* 1° Licite non agimus nisi
prudenter judicemus honestam futuram esse actionem:
at qui sequitur opinionem minus tutam et minus proba-
bilem, prudenter judicare non potest suam actionem
futuram esse honestam, cum graviore habeat rationes
judicandi illam, e contra, futuram esse malam. 2° Opinio
gravioribus impugnata rationibus, jam non est, respectu
viri prudentis, vere probabilis, id est approbanda et in
praxi sapienter sequenda. 3° In negotiis temporalibus
alicujus momenti, ille certe non haberetur ut prudens,
qui, relicta parte tutiori ac probabiliori, partem minus
tutam et minus probabilem eligeret; ergo a fortiori qui sic
agit in negotio salutis. 4° Admissa sententia quæ tenet li-
citur esse sequi opinionem minus tutam et minus pro-
babilem, modo judicetur vere probabilis, lugendæ inde

profluent conclusiones : nam permultæ absurdæ et scandalosæ propositiones habitæ sunt ut vere ac solide probabiles ; v. g., hominem non teneri actum perfectæ charitatis per totam vitam semel elicere, nisi in articulo mortis ; licitum esse absolute desiderare mortem patris ob hæreditatem ejus proventuram ; filium gaudere posse de paricidio a se in ebrietate patrato , propter ingentes divitas inde secutas ; virum equestrem , ad duellum provocatum, illud acceptare posse , ne, timiditatis notam apud alios incurrat ; concubinarium non teneri ejicere concubinam si , ea deficiente , nimis ægre vitam ageret , etc. Ergo 3^o , etc. Aliunde , etc. Ergo.

Obijciunt quidem Probabilistæ , 1^o Christum dixisse : *Jugum meum suave est, et onus meum leve*, Matth. XI, 30, et nos illud aggravare velle ; 2^o opinionem vere probabilem non ideo suam amittere probabilitatem, quia occurrit alia opinio ipsa probabilior, sicut scientia Petri non cessat, quia ei comparatur major scientia Pauli ; 3^o semper remanere libertatem, donec certum sit existere legem eam cohibentem ; 4^o summos Pontifices non semel dispensasse in casibus in quibus minus probabile erat eos dispensare posse.

Respondemus vero per ordinem :

1^o Per gratiam supernaturalem jugum Christi efficitur suave et onus ejus leve : anima fidelis , illud ex amore portans , tanta perfusa est abundantia pacis internæ , ut omnes creaturæ nihil simile præstare possint. Numquid inde concludi potest angustam non esse portam et arctam viam quæ ducit ad vitam, aut regnum cælorum vim non pati respectu hominum vitiis infectorum, falsis ideis imbutorum, timore dicto *respectu humano* oppressorum, multisque aliis causis versus terram et carnis voluptates inclinatorum ?

2^o Falsum est opinionem , quæ seorsim spectata vere fuisset probabilis, suam conservare probabilitatem in conflictu cum alia probabiliori : probabilitas enim supponit rationes graves ; sed rationes per rationes oppositas minuantur, et gravitas earum ea proportionem decrescit, qua

gravitas oppositarum in mente nostra convalescit. Ergo. Comparatio in exemplum adducta nihil aliud est quam sophistica subtilitas : scientia enim Pauli nullatenus opponitur scientiæ Petri. Illam ergo nec destruit, nec minuit.

3^o Merito dici non potest remanere libertatem aut libertatis possessionem , dum opinio minus tuta est impugnata per opinionem tutiorem et probabiliorem : tunc probabilius est non licere amplecti opinionem minus tutam in praxi, ac proinde libertatem , ut hic intelligitur, non existere. Quid dicat sensus communis ? Quid responderent fideles illitterati sic interrogati : Verisimile est hanc actionem esse malam , licetne eam facere ? Omnes statim responderent negative. Analysis systematis Probabilistarum ad hoc tamén reducitur punctum. Sanæ moralis regulæ multo securius simplici corde et bona fide quam intricatis subtilitatibus logicis stabiliuntur : si hinc concludatur nec licitum esse sequi opinionem minus tutam in concursu æque probabilis et tutioris, non obstat.

4^o Summi Pontifices dispensarunt in casibus in quibus judicabant se probabilius habere facultatem dispensandi, quamvis alii contrariam haberent opinionem. Nihil inde contra nos inferri potest.

ARTICULUS QUINTUS.

QUID AGERE DEBEAT CONFESSARIUS ERGA POENITENTEM
DOCTRINAM PROBABILISTARUM IN PRAXI SEQUEM.

1^o Advertendum opiniones non esse in eodem gradu probabiles respectu omnium, nec constanter respectu ejusdem personæ ; earum enim probabilitas pendet a rationibus mentem plus minusve ad adhærendum inclinantibus : porro rationes quæ uni videntur graves, alteri videntur leves, et sæpe quæ visæ fuerant leves, post maturius examen eidem personæ videntur graves, aut vicissim, quæ judicabantur graves, apparent leves.

Qui fatetur opinionem minus tutam sibi videri minus probabilem, et tamen vult eam sequi, prudenter judicare

non potest suam actionem futuram esse bonam; ergo saltem communiter absolvi non potest.

Idem dicendum est de eo qui fatetur se versari in dubio practico, et nihilominus partem minus tutam sequitur.

2^o Absolvi non potest pœnitens sequi volens opinionem generaliter habitam ut erroneam, perniciosam, definitio-nibus aut praxi Ecclesiæ contrariam, etsi dicat eam sibi videri probabiliorē; quia sufficienti non nititur ratione ut conscientiam practice certam habeat. Excipitur si in inculpabili versetur ignorantia, et prudenter moneri non debeat, juxta quod diximus in Tractatu de Pœnitentia, t. III, p. 495 et seq.

3^o Si vero opinio sit in materia apud doctores contro-versa et gravibus nitatur rationibus, confessarius judicans eam esse minus probabilem, exigere non potest ut pœni-tens, præsertim doctus, qui illam habet ut probabiliorē, sententiam mutet; confessarius enim, ut in Tractatu de Pœnitentia diximus, non est opinionum judex; ipsius non est officium controversias auctoritate sua dirimere.

4^o Probabilismus moderatus, a nobis supra expositus et a S. Ligorio tam perseveranter defensus, est in materia controversa; multos habuit adversarios, sed etiam multos patronos: nunquam fuit damnatus, nec aliqua sententia vel indirecte læsus. Innocentius XI, decreto 2 martii 1679 superius relato, damnavit quidem usum opinionis proba-bilis in conferendis sacramentis, vel tenuis probabilitatis; sed in eodem decreto jussit omnibus ut « caveant ab omni » censura et nota, necnon a quibuscumque conviciis con- » tra eas propositiones quæ adhuc inter catholicos hinc et » inde controvertuntur, donec a sancta Sede recognitæ sint, » et super iisdem propositionibus judicium proferatur. »

Imo, Pius VII, die 10 maii 1803, confirmavit decretum S. Cong. Rit. declarantis quod, cunctis operibus S. Al-phonſi Mariæ a Ligorio, tam impressis quam manuscrip-tis, serio examinatis, nihil in eis censura dignum repertum fuerit. Leo XII, per breve diei 19 feb. 1825, laudavit D. Marietti, typographum Taurinensem, dicens illum de religione optime meritum esse, opera sanctissimi et doc-

tissimi S. Alphonſi a Ligorio colligendo et in lucem eden-do. Et S. Pœnitentiaria ab eminenti cardinali de Rohan, archiepiscopo Vesunt., anno 1831 consulta, 1^o *utrum sacræ theologiæ professor opiniones, quas in sua theologia morali profertur B. Alphonſus a Ligorio, sequi tuto possit ac profiteri?* 2^o *An sit inquietandus confessarius qui omnes B. Alphonſi a Ligorio sequitur opiniones in praxi sacri Pœnitentiæ tribunalis, hac sola ratione quod a sancta Sede Apostolica nihil in operibus ejus censura dignum repertum fuerit? Confessarius, de quo in dubio, non legit opera B. doctoris nisi ad cognoscendum accurate ejus doctrinam, non perpendens momenta rationesve quibus varice nituntur opiniones, sed existimat se tuto agere eo ipso quod doctrinam, quæ nihil censura dignum continet, prudenter judicare queat sanam esse ac tutam, nec ullatenus sanctitati Evan-gelicæ contrariam,* respondit die 5 julii 1831 :

« Ad primum quæsitum : *Affirmative*, quin tamen inde » reprehendi censeatur qui opiniones ab aliis probatis » auctoribus traditas sequuntur.

» Ad secundum quæsitum : *Negative*, habita ratione » mentis sanctæ Sedis circa approbationem scriptorum » servorum Dei ad effectum canonizationis. »

Card. de Rohan hanc S. Pœnitentiariæ responsionem præsentavit, die 22 julii ejusdem anni, summo Pontifici Gregorio XVI, regnanti, qui eam approbavit, et laudavit propositum quod sua Eminentia ei manifestavit, dictam responsionem publicam in sua diœcesi faciendi atque pas-torali instructione fulciendi.

5^o Constat igitur licitum esse probabilismum S. Ligorii rationibus impugnare, sicut omnem propositionem dis-putationibus hominum relictam, sed a nemine damnari posse ut erroneum vel periculosum. Unde confessarius exigere non potest, 1^o a sacerdote sacramentum Peniten-tiæ juxta principia S. Ligorii exercente, ut suam agendi rationem mutet; 2^o nec a quolibet pœnitente ut, in con-cursu duarum opinionum æque probabilium, tutiorem semper amplectatur, modo persuasum habeat se in tali concursu opinionem minus tutam sequi posse. 3^o *A for-*

tiori pœnitentem opinioni vere controversæ bona fide adhærentem, de opposita non cogitantem, exhortari quidem posset ad partem tutiorem, si prævideret sua consilia ei profutura esse: at injuste absolutionem ei denegaret, quia non habet jus gravia imponendi onera sine certo fundamento. Unusquisque tutiorem partem in eo casu pro se eligens, optime agit: verum nullus hanc praxim tanquam de obligatione aliis præscribere potest. In hoc multi confessarii errarunt, tutius a suis pœnitentibus semper exigere volentes, dum minus tuta sæpe sibi permittebant.

6º Hac regula recte intellecta et ab omnibus admissa, uniformitas tam optabilis inter confessarios multo facilius obtinetur. Si enim unusquisque propriam opinionem pœnitenti imponere possit aut debeat, tot ferme erunt decisiones sibi oppositæ quot confessarii, et inde magna fidelium perturbatio vel scandalum: si vero omnes conveniant pœnitentem in materiis controversis ad partem tutiorem cogi non posse per absolutionis denegationem, cum facile judicari possit an sententia communiter habeatur ut controversa, cuncti fere in omnibus erunt sibi concordēs quoad absolutionis concessionem vel denegationem.

7º Non pauci hoc principium procul rejiciunt tanquam ad nimiam morum laxitatem deducens: nos, e contra, contendimus illud pietati fidelium et saluti peccatorum multum favere; confessarius enim hac doctrina imbutus, et vero gloriæ Dei ac animarum salutis zelo accensus, pœnitentes ad tutiora, imo et ad sublimiora virtutis culmina hortabitur, secundum illorum conditionem, capacitatem et dispositiones, nec tamen a sacramentorum participatione, saltem in Paschate, arcebit eos qui id tantum quod stricte præcipitur facere volunt. Dum ecclesiam et sacrum tribunal identidem adeunt, aliqua semper remanet spes eos ad meliorem adducendi frugem: nihil vero expectandum est ab iis qui intempestiva severitate repulsi, sacramenta deserunt, in vitia magis ac magis labuntur, obdurescunt et frequenter in impenitentia finali pereunt.

Audiamus, sub fine hujus quæstionis, *S. Alph. a Ligo-*
rio, cui libenter annuimus:

« Cæterum protestor quod, sicut confessarios illos non
» approbo qui, nimis austeritati adhærentes, facile dam-
» nant usum plurium opinionum quæ gravi fundamento
» nituntur: ita contra neque approbare possum eos qui
» de facili opiniones sine certo fundamento tanquam pro-
» habiles acclamant. Confessarius, antequam aliquam opi-
» nionem amplectetur, tenetur utique intrinsecas rationes
» perpendere, et cum ei occurrit ratio aliqua convincens
» pro tutiori opinione, cui adæquatam responsonem sup-
» petere non aspicit, tunc oppositam minus tutam amplecti
» non potest, quamvis plurimorum doctorum auctoritas
» ipsi faveat, modo auctoritas non sit tanti ponderis, ut
» videretur ei magis quam rationi apparenti deferendum.

» Quantum ad praxim deligendi opiniones, quæri solet
» an expediat rigidas aut benignas præferre? Respondeo:
» Ubi agitur de removendo pœnitente a periculo peccati
» formalis, confessarius debet, generaliter loquendo, et in
» quantum Christiana prudentia suggerit, benignis opinio-
» nibus uti; ubi vero opiniones benignæ proximius reddunt
» periculum formalis peccati, prout sunt nonnullæ aucto-
» rum opiniones, v. g., quoad vitandas occasiones proxi-
» mas, et aliæ hujus generis, tunc semper expedit ut
» confessarius utatur, imo dico quod ipse, ut medicus
» animarum, tenetur uti opinionibus tutioribus, quæ
» pœnitentes ad se servandos in statu gratiæ conducunt.

» Nescio autem quomodo possit cum bona conscientia
» doceri, genericè loquendo, quod pœnitenti qui, ob con-
» fessionem suarum culparum jus certum ad absolutionem
» jam fuerit adeptus, possit ipsa ei negari, eo quod pœni-
» tens inter duas æqualis ponderis opiniones nolit tutio-
» rem sequi. Hic est rigor ille quem immoderatum et in-
» justum procul dubio reputo et reprobo, cum austeritas
» hæc causa esse potest ut plures animæ damnentur.»

Sedulo ponderentur hæc principia, et manifestum erit
ea ad nimiam laxitatem non deducere.